

16.8.2022

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa.

Esityksellä selvennettäisiin poliisilain epäselviksi osoittautuneita säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi eräitä salaisen tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön perusoikeussuojaa vahvistavia muutoksia.

Salaisten tiedonhankintakeinojen osalta ehdotetaan, että telekuuntelu- tai televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi teleosoite- tai telepäätelaitekohtaisesti, vaan arvioitavana olisi, voidaanko teletiedonhankintaa kohdistaa mihin tahansa tietyn henkilön käytössä olevaan osoitteeseen tai laitteeseen.

Peitelty tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä ennalta estettäessä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta tai sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoa. Peitetoiminnan käytön osalta ehdotetaan, että tappoa, murhaa tai surmaa estettäessä ei enää jatkossa olisi rikollisen toiminnan suunnitelmallisuutta, järjestäytyneisyyttä tai ammattimaisuutta taikka ennakoitavissa olevaa jatkuvuutta tai toistuvuutta koskevaa lisäedellytystä. Lisäksi peitetoiminnassa tehtäviä rikoksia koskevat säännökset ehdotetaan kirjoitettaviksi toimivaltasäännösten muotoon.

Ylimääräisen tiedon käyttö mahdollistettaisiin tiettyjen uusien kahden vuoden enimmäisrangaistuksella rangaistavissa olevien rikosten selvittämisessä. Lisäksi rikostutkinnan kannalta selvästi turhan ylimääräisen tiedon hävittäminen ehdotetaan mahdollistettavaksi nykysääntelyn mahdollistamaa aikaisemmin, jos henkilö ei kolmen kuukauden kuluessa tietoa koskevasta ilmoituksesta vastusta tiedon hävittämistä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Valtiovarainministeriön lausunto

Osan ehdotuksista arvioidaan säästävän toimivaltaisten viranomaisten resursseja esimerkiksi tuomioistuinkäsittelyihin sekä rikostutkintaan. Toisaalta asiankäsittelyjärjestelmiin arvioidaan aiheutuvan jonkin verran muutostarpeita ja tästä seuraavia kustannuksia. Lisäksi ehdotuksesta aiheutuu tarvetta poliisilakia

soveltavien virkamiesten koulutukselle uuden lainsäädännön käyttöön ottamisen yhteydessä. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan esityksen vaikutuksia viranomaisten menoihin on arvioitu vajavaisesti.

Esityksen mukaisia tietojärjestelmiä koskevia muutostarpeita sekä niiden aiheuttamia kustannuksia olisi syytä arvioida kirjattua tarkemmalla, tietojärjestelmän muutosten suunnitteluun tarvittavalla tasolla, jotta arvioinnissa pystytään paremmin huomioimaan tietojärjestelmiin edellytetyjen muutosten laajuus. Tämän kautta saadaan tarkennettua se aika, jonka tietojärjestelmiin tarvittavat toteutukset ja niiden käyttöönotto koulutuksineen tulevat tarvitsemaan ennen lainmuutosten voimaantuloa (perusteluissa mainittu n. 6 kk, kun hyväksytty ja vahvistettu) sekä rahoitustarve, mikä tarvitaan tietojärjestelmien muutosten toteuttamiseen esitettyssä ajassa.

Hallituksen esityksen mukaiset muutokset tulee perusteluiden mukaan huomioida olemassa ja rakenteilla olevissa tietojärjestelmissä, joissa säädösten mukaisia tietoja tullaan kirjaamaan ja hallinnoimaan. Tietojen kirjauksen ja hallinnan lisäksi tulisi myös huomioida ne tietojärjestelmien tiedonohjaukseen tarvittavat muutokset, jotka aiheutuvat esityksen mukaisten säädösten muutoksista tiedon säilytykseen ja hävittämiseen.

Perusteluissa on otettu kantaa tiedonhankinnan edellyttämään tiedonhallintaan, tietojen säilytykseen ja hävittämiseen. Voimassa olevan sääntelyn perusteella voidaan tietoja joutua säilyttämään varsin pitkiä aikoja. Lisäksi talletettavan tiedon määrä kasvaa säädösten mukaisen toiminnan laajentuessa sekä teknisen välineistön kehittyessä.

Hallituksen esityksen perusteluissa tulisi tarkemmin arvioida ja tuoda esille edellä mainitusta tiedon määrän kasvusta poliisille aiheutuvat, tietojen säädöstenmukaisen säilytyksen ja hallinnan ratkaisujen tarpeet sekä niiden mahdolliset kustannusvaikutukset. Vastaavia lainsäädännön muutosten ja niiden edellyttämien velvoitteiden vaikutuksia poliisiin kasvaviin ICT-menoihin oli myös käsitelty sekä niihin otettu kantaa sisäministeriön ja valtiovarainministeriön teettämässä ulkopuolisessa selvityksessä poliisin määrärahojen käytöstä ja määrärahan riittävydestä (Kietäväinen, Oulasvirta, Uusitalo 7.3.2022).

Poliisilain (ja pakkokeinolain) telekuuntelun ja televalvonnan käsitteet rakentuvat sille lähtökohdalle, että näitä pakkokeinoja voidaan soveltaa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitettussa yleisessä viestintäverkossa tai siihen liitetyssä viestintäverkossa välitettävään viestintään. Lakien perusteluissa ei ole erikseen käsitelty säännösten soveltumista julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetussa laissa (10/2015) taikka valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetussa laissa (1226/2013) tarkoitettuun viestien välittämiseen. Mainittua asiaa tulisi selvittää tarkoituksenmukaisella tasolla hallituksen esityksen perusteluissa.

Vaikutukset viranomaisten määrärahatarpeisiin vaikuttavat vähäisiltä, minkä johdosta esityksen perusteluissa tulisi todeta, että esityksestä aiheutuvat mahdolliset kustannusvaikutukset on määrä kattaa viranomaisille valtion talousarviossa ja kehyspäätöksissä varatuilla määrärahoilla.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/12643/2021-VM-24

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: